

ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ДІАГНОСТУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ – ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І СПОРТУ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Дубровська О. М., Ягупов В. В.

ВСТУП

Педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту (далі – МОФПіС) є важливим педагогічним процесом щодо вдосконалення їх військово-професійної підготовки як суб'єктів військового управління. У вищих військових навчальних закладах (далі – ВВНЗ) виникла гостра необхідність у запровадженні педагогічного моделювання в освітнє середовище для цілеспрямованого вдосконалення військово-педагогічної підготовки МОФПіС. Педагогічне моделювання є широко використовуваним сучасним методом дослідження в педагогіці, що дозволяє отримувати інноваційні знання, системно досліджувати педагогічні явища за допомогою відтворення їх структурно-змістових, концептуальних та інших аспектів, у тому числі й формування діагностувальної компетентності МОФПіС в процесі їх професійно-педагогічної підготовки в ВВНЗ.

Необхідно «в першу чергу сформувати діагностувальну компетентність майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту, це є одним із головних умов їх успішної військово-професійної та фахової діяльності, а її сформованість є необхідною складовою їх діагностувальної діяльності як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту»¹. «Фахівцями фізичної підготовки і спорту у військових частинах виступають офіцери – начальники фізичної підготовки і спорту. Вони мають бути фахово підготовленими, у військовому відношенні добре знати та вміти, використовувати свої знання як військові професіонали»².

Модель – зразок, що відтворює, імітує будову і дію якого небудь досліджуваного об'єкта, «використовується для одержання нових знань

¹ Дубровська, О. М. Сучасний стан сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*, 1(1), 219–232. <https://doi.org/10.25128/2415-3605.23.1.28> С. 220.

² Дубровська, О. М. Вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту: критерії та показники. *Військова освіта* 2 (46), 2022, 70–79. <https://DOI: 10.33099/2617-1775/2022-02/70-79> С. 70.

про об'єкт. Моделювання – дослідження яких-небудь об'єктів, систем, явищ, процесів шляхом побудови і вивчення їх моделей»³.

Вважаємо, що під моделюванням слід розуміти метод дослідження, за допомогою якого існує можливість поєднання експериментального, емпіричного та теоретичного знань у педагогічному дослідженні, тобто – це дослідження певного педагогічного об'єкта. Проблема педагогічного моделювання щодо формування діагностувальної компетентності МОФПіС потребують наукового його розв'язання. Таким чином, виникає необхідність проектування педагогічної моделі формування їх діагностувальної компетентності у процесі професійно-педагогічної підготовки в ВВНЗ.

1. Аналіз останніх досліджень і публікацій із проблеми педагогічного моделювання

Аналіз наукових джерел і публікацій із проблеми педагогічного моделювання свідчить, що нею займалися такі науковці як М. І. Лазарев⁴, Є. О. Лодатко⁵, О. Я. Троценко⁶, В. В. Ягупов⁷, які слушно його вважають сучасним методом дослідження у педагогіці. Так В. Ю. Биков стверджує, що «засоби і технології систем дозволяють суттєво підвищити ефективність реалізації експериментів з моделями, забезпечувати автоматизацію процесів збирання і опрацювання експериментальних даних і на цій основі будувати адекватні моделі об'єктів»⁸.

Провідний методолог С. У. Гончаренко наголошував, що «під моделлю слід розуміти штучну систему елементів, яка з певною точністю відображає деякі властивості, сторони, зв'язки об'єкта, що

³ Ягупов В. В. Моделирование профессиональной компетентности выпускников профессиональных учебных заведений. Нові технології навчання : зб. наук. пр. / гол. ред. Гребельник О.П. 2013. Вип. 76. С. 144–152. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/11024>

⁴ Лазарев М. І. Теоретичні та методичні засади креативного навчання студентів технічних дисциплін : монографія / М. І. Лазарев, Н. П. Рубан, Т. А. Лазарева. Харків – Горлівка : Вид-во “ЛІХТАР”, 2009. 112 с.

⁵ Лодатко Є. О. Моделювання педагогічних систем і процесів : монографія. Слов'янськ : СДПУ, 2010. 148 с.

⁶ Троценко О. Я. Педагогічне моделювання професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкової школи. Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти; Київський університет імені Бориса Грінченка / Ольга Ярославівна Троценко. К., 2012. 308 с.

⁷ Ягупов В., Костів С. Педагогічне моделювання розвитку психофізичної витривалості майбутніх професіоналів військового управління на етапі оперативно-тактичної підготовки. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. Випуск № 28, том 2. С. 172–180. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/28.208670>

⁸ Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. К. : Атіка, 2008. 684 с. С. 16.

досліджується. Потреба в моделюванні виникає тоді, коли дослідження самого об'єкта неможливе, є занадто складним і дорогим, вимагає надто тривалого часу. Кожна модель має фіксувати найголовніші риси об'єкта вивчення»⁹. С. У. Гончаренко зауважив, що «модель є умовним образом (зображення, схема, зразок, опис тощо) якогось об'єкта (або системи об'єктів), який зберігає зовнішню схожість і пропорції частин, при певній схематизації й умовності засобів зображення»¹⁰.

Дубасенюк О. А. обґрунтувала, що «моделювання – непрямий, опосередкований метод наукового дослідження об'єктів пізнання (безпосереднє вивчення яких неможливе, ускладнене чи недоцільне), який ґрунтується на застосування моделі як засобу дослідження. Суть моделювання полягає в заміщенні досліджуваного об'єкта іншим, спеціально для цього створеним. Під моделлю розуміють уявну або матеріально реалізовану систему, котра, відображаючи чи відтворюючи об'єкт дослідження, здатна замістити його так, що вона сама стає джерелом інформації про об'єкт пізнання. Метод моделювання передбачає постановку мети, вибір або створення моделі, дослідження на моделі об'єкта пізнання, перенесення знань з моделі на оригінал завдяки суттєвій подібності і несуттєвій відмінності між ними»¹¹.

Педагогічне моделювання належить до теоретичних методів педагогічного дослідження, який дозволяє у вигляді схем, таблиць, наочно охарактеризувати процес, що досліджується, для систематизації знань і вказати найліпший шлях до результату. Використання моделювання в дослідженні педагогічних явищ і процесів у сфері фізичного виховання, їх доцільність обґрунтовують І. О. Беліков¹²,

⁹ Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с. С. 315.

¹⁰ Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с. С. 213.

¹¹ Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. Житомир : Видво ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 114 с. С. 143.

¹² Bielikov, I. Pedagogical modeling of the formation of organizational competence in future specialists in physical culture and sports of the Armed Forces of Ukraine. ScienceRise: Pedagogical Education. 2022. 5(50). P. 4–8. URL: doi: <http://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.265102>.

Д. С. Грищенко¹³, О. В. Застело¹⁴, С. М. Жембровський¹⁵, С. Ф. Костів¹⁶,
¹⁷, О. В. Петрачков¹⁸, Д. В. Погребняк¹⁹, В. І. Свистун²⁰, Р. Г. Шос-так²¹,
В. В. Ягупов^{22, 23, 24, 25} та інші.

¹³ Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : тези IV Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 19 листопада 2020 р.) Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. Київ : НУОУ, 2020. 348 с.

¹⁴ Застело О. В. Розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти: автореф. дис. канд. пед. наук : 13. 00. 04 / О. В. Застело. Київ, 2019. 20 с.

¹⁵ Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : тези IV Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 19 листопада 2020 р.) Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. Київ : НУОУ, 2020. 348 с.

¹⁶ Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : тези IV Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 19 листопада 2020 р.) Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. Київ : НУОУ, 2020. 348 с.

¹⁷ Ягупов В., Костів С. Педагогічне моделювання розвитку психофізичної витривалості майбутніх професіоналів військового управління на етапі оперативно-тактичної підготовки. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. Випуск № 28, том 2. С. 172–180. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/28.208670>

¹⁸ Петрачков О. В. Вимоги сучасного бою до рівня фізичної підготовленості військовослужбовців механізованих підрозділів Сухопутних військ. Вісник Національного університету оборони України. 2011. Вип. 6 (25). С. 84–90.

¹⁹ Погребняк Д. В. Розвиток фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин у системі післядипломної освіти: автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04 / Погребняк Дмитро Віталійович ; Ін-т ПТО НАПН України. К., 2020. 20 с.

²⁰ Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : тези IV Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 19 листопада 2020 р.) Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. Київ : НУОУ, 2020. 348 с.

²¹ Ягупов В., Шостак Р. Педагогічне моделювання формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України на адаптивних засадах. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія: Педагогіка : електронне наукове видання. Серія «Педагогіка». 2022. Випуск 14 (27). URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-14\(27\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0255-14(27)-15).

²² Ягупов В. В. Методологічні основи розуміння та обґрунтування понять «компетентність» і «компетентія» щодо професійної підготовки майбутніх фахівців. Нові технології навчання : науково-методичний збірник / Інститут інноваційних технологій змісту освіти, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. 2011. Вип. 69, ч. 1. С. 23–29.

²³ Ягупов В. В. Моделирование профессиональной компетентности выпускников профессиональных учебных заведений. Нові технології навчання : зб. наук. пр. / гол. ред. Гребельник О.П.]. 2013. Вип. 76. С. 144–152. URL: <http://lib.iita.gov.ua/id/eprint/11024>.

Науковці слушно наголошують, що «педагогічне моделювання є дієвим науково-педагогічним методом щодо формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців з фізичної культури і спорту ЗС України, а відповідна спроектована контекстна професійно орієнтована модель реалізує насамперед організаційно-управлінську функцію щодо її формування»²⁴.

Отже, процес педагогічного моделювання передбачає дослідження, що використовується для вирішення таких завдань: забезпечення неперервності та удосконалення навчально-виховного процесу, викладання навчального матеріалу з використанням сучасних методик, які необхідно застосовувати при перенесенні знань з моделі на реальний прототип для уникнення значних помилок.

Водночас результати аналізу та узагальнення наукових джерел і публікацій із проблеми педагогічного моделювання щодо формування діагностувальної компетентності МОФПіС у процесі професійно-педагогічної підготовки показують, що ця проблема ще не була предметом наукового дослідження.

Саме педагогічне моделювання, використання якого дозволяє спроектувати процес як предмет дослідження, спрогнозувати формування та розвиток педагогічного явища, спрямовує педагогів на досягнення найкращих результатів у вихованні та навчанні майбутніх фахівців. Відповідно, педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту забезпечує кращому засвоєнню знань й використанню на практиці сучасних методів і методик, розвиває практичне мислення щодо розв'язання проблем, сприяє кращому функціонуванню для ВВНЗ.

Педагогічну модель характеризуємо як процес, що потрібний для формування діагностувальної компетентності МОФПіС. Відповідно, у процесі створення педагогічної моделі її формування пропонуємо переглянути моделі різних науковців. Так А. Korkishko трактує, що «педагогічна модель – це модифікований варіант освітнього процесу.

²⁴ Yahupov V., Kyrychenko O. Diagnostic competence of future officers – specialists in speaking and sport of the armed forces of ukraine: concepts, contents and contents. New York. TK Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 2022. 1(53). P. 18–35. URL: [https://doi.org/10.26886/2414-634X.1\(53\)2022.2](https://doi.org/10.26886/2414-634X.1(53)2022.2).

²⁵ Ягупов В. В. Суб'єктивність учнів як основна детермінанта дистанційного навчання в системі професійно-технічної освіти. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України ; [редкол. : В. О. Радкевич (голова) та ін.]. 2015. № 11. С. 29–36.

²⁶ Ягупов В., Шостак Р. Педагогічне моделювання формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України на адаптивних засадах. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія: Педагогіка : електронне наукове видання. Серія «Педагогіка». 2022. Випуск 14 (27). URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-14\(27\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0255-14(27)-15).

Тому її, як і освітній процес, можна представити у вигляді системної взаємодії педагога та студентів, спрямованої на ефективне вирішення освітніх завдань, які забезпечують розвиток особистості»²⁷.

У теорії педагогічного моделювання Т. Б. Гуменюк «виділяє: прогностичну модель для оптимального розподілу ресурсів і конкретизації цілей; концептуальну – засновану на інформаційній базі даних і програмі дій; інструментальну – за допомогою якої можна підготувати засоби виконання; модель моніторингу – для створення механізмів зворотного зв'язку та способів коригування можливих відхилень від запланованих результатів; рефлексивну – створюється для вироблення рішень у випадку виникнення несподіваних і непередбачуваних ситуацій»²⁸.

Педагогічне моделювання формування діагностувальної компетентності МОФПіС у процесі професійно-педагогічної підготовки передбачає різносторонній підхід, прогноз, що дає нам можливість отримати кращий результат відповідно до нашої мети та поставлених завдань.

Можна запропонувати основні аспекти педагогічного моделювання:

– між запропонованою моделлю та оригіналом має бути подібність, в яких чітко зафіксовані їхні форми;

– модель – важливий варіант освітнього процесу для вдосконалення об'єкта дослідження;

– модель – сукупність взаємопов'язаних між собою елементів, для відпрацювання намічених питань у випадку виникнення непередбачуваних ситуацій яка відзначається функціональним призначенням;

– дослідження моделі дає можливість конкретизувати цілі та отримувати інформацію для кращого результату.

Для обґрунтування важливості педагогічної моделі формування діагностувальної компетентності МОФПіС у ВВНЗ будемо користуватися даними принципами педагогічного моделювання:

– принцип прогнозування передбачає проведення досліджень; як різні чинники впливають на процес формування педагогічної моделі МОФПіС для отримання найточніших і найвищих результатів;

– принцип системності та послідовності – відтворення логічної послідовності між формами і методами навчання та їх контролем, тобто забезпечувати послідовність етапів від засвоєння вмінь, формування та

²⁷ Korkishko A. Педагогічна модель формування професійного іміджу магістрів педагогіки вищої школи. Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти. 2020. 11. Р. 120–131. URL: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.11.2019.197215>. С. 4.

²⁸ Гуменюк Т. Б. Моделювання в педагогічній діяльності. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 13 : Проблеми трудової та професійної підготовки. 2010. Вип. 7. С. 66–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_013_2010_7_15. С. 67.

розвитку навичок, умінь і здатностей МОФПіС як важливих складових їх діагностувальної компетентності;

– принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії – взаємодія суб'єктів військово-педагогічного процесу, яка спрямована на цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності у МОФПіС як майбутніх суб'єктів діагностувальної діяльності;

– принцип практичної спрямованості – формування діагностувальної компетентності полягає у взаємодії отриманих теоретичних знань, вмінь і навичок та їх перенесення у практичну діагностувальну діяльність;

– принцип контекстності – особлива увага приділяється цілям, змісту, методам, методикам і засобам формування діагностувальної компетентності у МОФПіС як майбутніх суб'єктів діагностувальної діяльності;

– принцип забезпечення об'єктивності оцінювання результативності сформованості діагностувальної компетентності у МОФПіС – особлива увага приділяється застосуванню об'єктивних критеріїв та показників оцінювання, що забезпечуватиме об'єктивне її оцінювання та визначення рівнів сформованості.

Отже з урахуванням зазначеного можемо зауважити, що під моделюванням розуміємо процес наукового дослідження формування діагностувальної компетентності у МОФПіС. Відповідно, *під педагогічною моделлю формування діагностувальної компетентності МОФПіС у процесі професійно-педагогічної підготовки маємо схематичне відтворення процесу її формування як предмета дослідження.*

Якщо переглянемо дисертацію О. В. Застелло, то в її моделі розвитку діагностувальної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти містяться цільово-методологічний, змістовий, технологічний і діагностико-результативний блоки ²⁹, а в дисертації О. Є. Грибанової у моделі формування соціальної компетентності майбутніх економістів – цільовий, змістовно-технологічний і результативний блоки ³⁰. Отже, порівняльний аналіз цих двох підходів свідчить, що науковці по-різному розуміють педагогічне моделювання формування та розвитку різних видів компетентності.

Нам більш імponує та є, на нашу думку, більш обґрунтованим педагогічна модель розвитку фахової компетентності МОФПіС, що міститься в дисертації Д. В. Погребняка. Він виокремлює такі блоки:

²⁹ Застело О. В. Розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти: автореф. дис. канд. пед. наук : 13. 00. 04 / О. В. Застело. Київ, 2019. 20 с.

³⁰ Грибанова О. Є. Формування соціальної компетентності майбутніх економістів у процесі професійної підготовки в коледжі: автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Грибанова Олена Євгенівна ; Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2019. 20 с.

цільово-методологічний, змістовно-функціональний, суб'єктний, організаційно-діяльнісний і діагностико-результативний³¹.

На підставі опрацьованої наукової літератури та виконаного теоретичного аналізу представляємо структуру нашої **педагогічної моделі формування діагностувальної компетентності МОФПіС** у процесі професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ, що включає такі основні блоки: цільово-методологічний, теоретичний, суб'єкт-суб'єктний, методичний та оцінно-результативний. Ці блоки конкретизуються в меті, завданнях, принципах, компонентах, змісті, етапах, формування, критеріях і показниках оцінювання сформованості діагностувальної компетентності, які обґрунтовані з урахуванням вимог відповідних методологічних підходів.

2. Структура педагогічної моделі формування діагностувальної компетентності МОФПіС

Цільово-методологічний блок моделі відображає мету, методологічні основи та завдання щодо формування діагностувальної компетентності у МОФПіС у процесі професійно-педагогічної підготовки. Призначення даного блока полягає у визначенні ієрархії цілей її формування на основі сучасних методологічних підходів до їх діагностувальної підготовки у ВВНЗ [18, с. 492]. Мета – формування діагностувальної компетентності МОФПіС у ВВНЗ до їх діагностувальної діяльності з урахуванням їх фахового призначення у військових частинах як суб'єктів військового управління в сфері фізичного виховання та спорту військовослужбовців.

Завдання даного блока – спрямованість професійно-педагогічної підготовки МОФПіС у ВВНЗ на цілеспрямоване формування їх ціннісно-мотиваційного, когнітивного, методичного, індивідуально-психічного та суб'єктного компонентів їх діагностувальної компетентності.

Для його вирішення необхідно вирішити такі часткові завдання:

– мотивувати МОФПіС до формування у них діагностувальної компетентності, на основі сучасних методологічних підходів, як суб'єктів військово-професійної діяльності у тому числі й діагностувальній діяльності;

– формувати та систематизувати фахові діагностувальні знання, формувати діагностувальні навички, уміння, здатності як МОФПіС, які необхідні для майбутньої успішної їх діагностувальній діяльності;

³¹ Погребняк Д. В. Розвиток фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин у системі післядипломної освіти: автореф. дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04 / Погребняк Дмитро Віталійович ; Ін-т ПТО НАПН України. К., 2020. 20 с.

– навчити сприймати самого себе як майбутнього суб’єкта діагностувальній діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у процесі фахової діяльності;

– формувати професійно важливі діагностувальні якості як майбутнього суб’єкта діагностувальній діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині.

Формування діагностувальної компетентності МОФПіС будемо обґрунтовувати відповідно до вимог компетентнісного, системного, контекстного та суб’єктно-діяльнісного методологічних підходів.

Компетентнісний підхід є головним методологічним підходом у системі освіти України. Поняття «компетентність», на думку В. В. Ягупова, «...характеризує якісний бік підготовленості певної особи до обіймання певної посади, який набувається в процесі отримання професійної освіти та стосується конкретної особи як майбутнього суб’єкта професійної діяльності»³². Науковець наголошує, «кожне це явище не може існувати окремо, оскільки одне поняття є смисловим продовженням іншого: компетенція як наукове явище → компетентність як інтегральна якість, яка характеризує підготовленість фахівця до розв’язання певних компетенцій → компетентний як реалізація цієї інтегральної якості у практичній діяльності конкретного фахівця; кожне це явище не може існувати окремо, оскільки одне поняття є смисловим продовженням іншого: компетенція як наукове явище → компетентність як інтегральна якість, яка характеризує підготовленість фахівця до розв’язання певних компетенцій → компетентний як реалізація цієї інтегральної якості у практичній діяльності конкретного фахівця»³³.

Наприклад, управлінська компетентність МОФПіС, «...представляє сукупність управлінських знань, умінь, навичок, здатностей, професійно-важливих управлінських якостей, ставлень до реалізації управлінської компетенції у військово-професійній діяльності»³⁴. Л. Б. Лук’янова обґрунтувала важливість володіння комунікативною

³² Ягупов В. В. Методологічні основи розуміння та обґрунтування понять «компетентність» і «компетенція» щодо професійної підготовки майбутніх фахівців. Нові технології навчання : науково-методичний збірник / Інститут інноваційних технологій змісту освіти, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. 2011. Вип. 69, ч. 1. С. 23–29. С. 25.

³³ Ягупов В. В. Методологічні основи розуміння та обґрунтування понять “компетентність” і “компетенція” щодо професійної підготовки майбутніх фахівців. Нові технології навчання : науково-методичний збірник / Інститут інноваційних технологій змісту освіти, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. 2011. Вип. 69, ч. 1. С. 23–29. С. 27.

³⁴ Ягупов В., Шостак Р. Педагогічне моделювання формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України на адаптивних засадах. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія: Педагогіка : електронне наукове видання. Серія «Педагогіка». 2022. Випуск 14 (27). URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-14\(27\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0255-14(27)-15) С. 8.

компетентністю, що виникає в рамках системи взаємодії внутрішньо-особистісних, міжособистісних, групових, організаційних рівнів спілкування^{35, 36}.

Дубасенюк О. А. вважає, що «компетентнісний підхід відображає інтегральний прояв професіоналізму, в якому поєднуються елементи професійної і загальної культури конкретного фахівця, досвіду його фахової діяльності та творчості, що конкретизується у певній системі знань, умінь, готовності до професійного вирішення поставлених завдань та проблем»³⁷. А для МОФПіС «головним завданням є підвищення рівня та якості їх фахової підготовленості як педагогів та організаторів фізичної підготовки і спорту в військових частинах, здатних професійно реалізовувати посадові компетенції, виконувати поставленні бойові завдання...»³⁸.

Відповідно, компетентнісний підхід передбачає вирішення таких завдань:

- виховання та формування ціннісно-мотиваційних діагностувальних якостей МОФПіС як майбутніх суб'єктів діагностувальної діяльності – начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах;

- формування в МОФПіС практичного мислення як майбутніх суб'єктів діагностувальної діяльності – начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах і водночас як військового професіонала – офіцера ЗС України;

- формування та вдосконалення діагностувальних умінь, навичок і здатностей кожного курсанта як майбутнього суб'єкта діагностувальної діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині;

- формування та вдосконалення професійної суб'єктності кожного курсанта як майбутнього суб'єкта діагностувальної діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині.

³⁵ Lukyanova L., Zhizhko O. Communication phenomenon and skills necessary to master communicative competence in favor of peace culture. Latin American context International Journal of Latest Research in Humanities and Social Science (IJLRHSS). 2019. Volume 02 – Issue 05. www.ijlrhss.com || P. 44–50 | URL: <http://www.ijlrhss.com/paper/volume-2-issue-5/4-HSS-363.pdf>.

³⁶ Lukianova L. Formation and Development of Information and Communication Competencies of Pedagogical Universities Students: Experience of Ukraine. Tomczyk, Ł., Fedeli, L. (eds) Digital Literacy for Teachers. Lecture Notes in Educational Technology. Springer, Singapore. 2022. P. 519–537. URL: https://doi.org/10.1007/978-981-19-1738-7_24.

³⁷ Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. Житомир : Видво ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 114 с.

³⁸ Yahupov V., Kyrychenko O. Diagnostic competence of future officers – specialists in speaking and sport of the armed forces of ukraine: concepts, contents and contents. New York. TK Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 2022. 1(53). P. 18–35. URL: [https://doi.org/10.26886/2414-634X.1\(53\)2022.2](https://doi.org/10.26886/2414-634X.1(53)2022.2). С. 6.

Системний підхід полягає в сприйнятті та обґрунтуванні педагогічної моделі формування діагностувальної діяльності – начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині як педагогічної системи в ВВНЗ. Він полягає, з одного боку, «в сприйнятті будь-якого педагогічного явища як цілісної педагогічної системи, а з іншого – в отриманні якомога повнішої інформації про зміст і стан кожного її блока чи елемента, а також їх взаємодії з іншими елементами»³⁹. Водночас система, утворена із сукупності логічних елементів реалізує евристичну функцію в загальній системі наукового пізнання, тобто «виникає необхідність «синтезування» всіх уявлень в єдиній системній моделі об'єкта, яка має пов'язати між собою різні уявлення»⁴⁰ про об'єкт і предмет дослідження й надати обґрунтування кожному «зрізу» певного наукового дослідження.

Отже, системний підхід у нашій моделі передбачає чітку структуру її складових – основних блоків моделі формування діагностувальної компетентності у МОФПіС. Згідно з вимогами цього підходу чітко виокремлюємо п'ять її блоків в процесі їх професійно-педагогічної підготовки у ВВНЗ.

Контекстний підхід полягає у формуванні діагностувальної компетентності у МОФПіС шляхом отримання ними діагностувальних знань, умінь і навичок у контексті майбутньої фахової діяльності – для реалізації своєї діагностувальної функції. Контекстне навчання, відповідно, у системі підготовки майбутніх фахівців визначається як процес навчання, під час якого проходить застосування змісту навчання в контекст розв'язання фахових завдань майбутньої військово-професійної діяльності. Під час навчання відбувається переформатування навчальної діяльності у фахову діяльність зі зміною цінностей, цілей, потреб, мотивів, засобів, предмета відповідно на професійні. Таким чином створюються психолого-педагогічні умови для постановки суб'єктами навчання – педагогів і курсантів – особистих цілей для кожного та їх досягнення, від набуття професійної освіти до фахової праці.

Так, С. Hudson і Vesta R. Whisler визначають, що контекстне навчання проходить із використанням таких важливих питань: «1) ...на необхідності розв'язання проблем; 2) визнати необхідність, що навчання

³⁹ Власенко О. М. Практичне застосування системного підходу в моделюванні науково-дослідної роботи студентів. Професійна педагогічна освіта : системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 268-278. С. 2.

⁴⁰ Власенко О. М. Практичне застосування системного підходу в моделюванні науково-дослідної роботи студентів. Професійна педагогічна освіта : системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 268-278. С. 5.

і викладання має відбуватися у різних ситуаціях: вдома, в спільнотах, на робочих місцях; 3) вчити студентів контролювати і спрямовувати власне навчання, щоб вони стали саморегульованими суб'єктами; 4) закріплювати дії студентів у різноманітних життєвих контекстах; 5) заохочувати студентів навчатися один від одного і разом; 6) використовувати автентичне оцінювання»⁴¹.

Отже, контекстний підхід передбачає для МОФПіС формування їх діагностувальних знань, умінь і навичок у контексті майбутньої фахової діяльності – для виконання своєї діагностувальної функції за посадовим призначенням.

Суб'єктно-діяльнісний підхід передбачає формування у МОФПіС, як суб'єктів діагностувальної діяльності, діагностувальної компетентності, що відбувається спочатку в навчальній, а вже потім – фаховій діяльності.

Проблемою суб'єктно-діялісного підходу займалися багато науковців – Б. Г. Ананьєв, О. В. Запорожець, В. П. Зінченко, Г. С. Костюк, В. А. Татенко та ін. На основі аналізу та узагальнення наукових джерел нам будуть цікаві праці В. В. Ягупова, в яких він обґрунтовує, що «основним етапом формування суб'єкта є пізнання самого себе, другим – знаходження смислу соціального та професійного буття та його сприйняття, третім – творення суб'єктом власного життя, становлення суб'єктом у системі суб'єкт-суб'єктних взаємин з іншими людьми»⁴². «...суб'єктний підхід у навчальному процесі буде сприяти взаємовпливу двох суб'єктів – педагога й учня. У зв'язку з цим система загальної освіти має допомогти стати учню суб'єктом навчальної діяльності чи формувати його навчальну суб'єктність, а система професійної освіти має розвивати культуру навчальної діяльності та сприяти становленню суб'єктом професійної діяльності; для цього майбутній фахівець має виступати як особистість, намагатися актуалізувати свою соціальну суб'єктність у навчальній діяльності та цілеспрямовано формувати професійну суб'єктність, тобто сприйняти цілі, цінності і смисл майбутньої професійної діяльності»⁴³.

Відповідно першочерговим завданням для МОФПіС є становлення суб'єктом навчальної та квазіпрофесійної діяльності, а потім військово-професійної та фахової видів діяльності, важливою функцією яких є

⁴¹ Hudson C. Contextual Teaching and Learning for Practitioners / Clemente Charles Hudson and Vesta R. Whisler. URL: [www.iiisci.org/journal/cv\\$/sci/pdfs/e668ps.pdf](http://www.iiisci.org/journal/cv$/sci/pdfs/e668ps.pdf).

⁴² Ягупов В. В. Суб'єктність учнів як основна детермінанта дистанційного навчання в системі професійно-технічної освіти. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України ; [редкол. : В. О. Радкевич (голова) та ін.]. 2015. № 11. С. 29–36. С. 3.

⁴³ Ягупов В. В. Суб'єктність учнів як основна детермінанта дистанційного навчання в системі професійно-технічної освіти. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України ; [редкол. : В. О. Радкевич (голова) та ін.]. 2015. № 11. С. 29–36. С. 6.

діагностувальна. Майбутній фахівець проходить такі етапи: виховання, формування, розвиток, самовдосконалення для цілеспрямованого набуття своєї діагностувальної компетентності під час становлення суб'єктом майбутньої військово-професійної діяльності. Відповідно, головним у процесі її формування є сам вихованець, який виступає як творчий суб'єкт навчальної та квазіпрофесійної діяльності та є повноправним учасником процесу навчання. А його формування як МОФПіС та суб'єкта діагностувальної діяльності також залежить від викладача. Ідеальний варіант – це суб'єкт-суб'єктна взаємодія між ними в військово-педагогічному процесі ВВНЗ. Водночас тут актуалізується професійно-педагогічна майстерність педагога, який цілеспрямовано формує постать МОФПіС. А для цього важливо дотримуватися принципів суб'єктної педагогіки, відповідно до яких буде проходити формування діагностувальної компетентності. Це принципи науковості, системності та поетапності, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, контекстності, міжпредметності.

Теоретичний блок моделі відображає принципи та зміст їх діагностувальної підготовки у процесі формування діагностувальної компетентності як МОФПіС. Ці знання мають бути міжпредметними для успішної активізації їх пізнавальної діяльності та містити систему діагностувальних знань, умінь і навичок⁴⁴. Відповідно, зміст і принципи її формування важливо спрямувати на формування у МОФПіС саме таких компонентів.

Ціннісно-мотиваційного компонента, оскільки для досягнення цілей її формування важливо формувати та розвивати у них цінності і мотивацію діагностувальної діяльності; ставлення до світу, до інших військовослужбовців, до військової сфери, до самого себе, як до професіонала своєї справи – суб'єкта діагностувальної діяльності. Усе це визначається сформованою системою військово-професійних цінностей⁴⁵. Саме тому, необхідно формувати у МОФПіС цінності, мотиви шляхом їх залучення до діагностувальної діяльності, як майбутніх начальників фізичної підготовки та спорту у військових частинах; застосування методичних прийомів щодо формування у них сприйняття самого себе як майбутнього офіцера – як військового

⁴⁴ Ягупов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту Інноваційні освітні та інформаційні технології неперервної освіти: Міжнародна науково-практична конференція Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 28–29 квітня 2023. С. 482–504. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 492.

⁴⁵ Ягупов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту Інноваційні освітні та інформаційні технології неперервної освіти: Міжнародна науково-практична конференція Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 28–29 квітня 2023. С. 482–504. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 492.

професіонала, і, звичайно, бажанню служити своїй державі та народу України.

Когнітивного – включає систему знань МОФПіС щодо своєї діагностувальної діяльності та практичні знання щодо фізичної підготовленості та готовності військовослужбовців, знання діагностувальних методик, засобів і методів їх застосування в діагностувальній діяльності ⁴⁶. Він повинен мати сформовані діагностувальні практичні знання, знати за допомогою яких засобів, прийомів, методик і методів їх застосовувати.

Методичного – що передбачає практичне опанування ними методичними підвалинами діагностувальної діяльності, зміст якої складають діагностувальні методи, методичні прийомами та засоби діагностувальної діяльності як фахівцями фізичної підготовки і спорту ⁴⁷.

МОФПіС має бути здатним реалізувати на практиці всі свої знання щодо діагностувальної діяльності як майбутнього начальника фізичної підготовки у військовій частині, бути здатним застосовувати на практиці діагностувальні знання, навички та вміння відповідно до Інструкції з фізичної підготовки в системі МО України для з'ясування сформованості фізичних якостей військовослужбовців.

Індивідуально-психічного – включає індивідуально-психічні діагностувальні якості МОФПіС, які слід цілеспрямовано формувати ⁴⁸. Для реалізації своєї діагностувальної діяльності кожному з них важливо мати перелік необхідних професійно важливих діагностувальних якостей – принциповість, порядність, об'єктивність тощо.

Суб'єктного – включає сприйняття себе як суб'єкта діагностувальної діяльності, як офіцера – фахівця фізичної підготовки і спорту ⁴⁹. Для

⁴⁶ Ягунов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту Інноваційні освітні та інформаційні технології неперервної освіти: Міжнародна науково-практична конференція Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 28–29 квітня 2023. С. 482–504. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 492.

⁴⁷ Ягунов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту Інноваційні освітні та інформаційні технології неперервної освіти: Міжнародна науково-практична конференція Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 28–29 квітня 2023. С. 482–504. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 493.

⁴⁸ Ягунов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту Інноваційні освітні та інформаційні технології неперервної освіти: Міжнародна науково-практична конференція Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 28–29 квітня 2023. С. 482–504. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 493.

⁴⁹ Ягунов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту Інноваційні освітні та інформаційні технології неперервної освіти: Міжнародна науково-практична конференція Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 28–29 квітня 2023. С. 482–504. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 494.

реалізації своєї діагностувальної функції МОФПіС необхідно мати такі якості як професійну самостійність, відповідальність, самодостатність, які повинен мати кожен з них для становлення суб'єктом діагностувальної діяльності.

Запропонована нами модель містить перелік необхідних функцій для формування діагностувальної компетентності МОФПіС:

– ціннісно-мотиваційну (важливо мати сукупність усвідомлених цінностей, мотивів і мотивації до діагностувальної діяльності в сфері фізичної підготовки і спорту в військовій частині ⁵⁰);

– комунікативну (взаємодія МОФПіС у спілкуванні як один з одним, так і майбутній офіцер із викладачами для діагностувальної діяльності);

– навчально-методичну (відпрацювання викладачами підручників, посібників, методичних розробок, проведення занять з майбутніми офіцерами та формування у них діагностувальної компетентності для реалізації ними діагностувальної функції);

– індивідуально-психічну (включає індивідуально-психічні діагностувальні якості МОФПіС, що безпосередньо та опосередковано впливають на успішність реалізації ними своєї діагностувальної функції ⁵¹);

– оцінно-результативну (здатність до самооцінювання, самовдосконалення, самоконтролю; об'єктивність та принциповість у здійсненні своєї діагностувальної діяльності).

Суб'єкт-суб'єктний блок відображає готовність бачити і розуміти співрозмовника, активну співпрацю викладача з майбутніми офіцерами, готовність сприйняти один одного як суб'єкта та суб'єктна взаємодія між ними. Тільки при підтриманні між майбутніми фахівцями із фізичної підготовки і спорту та військовими педагогами суб'єкт-суб'єктних взаємин вони стануть відповідальними, зможуть приймати самостійні рішення, будуть професіоналами своєї справи, здатними реалізувати свої знання та вміння у діагностувальній діяльності ⁵².

Суб'єкт-суб'єктна взаємодія у процесі навчання «викладач ↔ курсант», «курсант ↔ курсант» шляхом застосування різних методів,

⁵⁰ Yahupov V.V., Dubrovska O.M. Application of the author's methodology for the formation of diagnostic competence. Topical aspects of social science disciplines and innovative methods and technologies of their learning and teaching : scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. P. 482–504. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 10.

⁵¹ Yahupov V.V., Dubrovska O.M. Application of the author's methodology for the formation of diagnostic competence. Topical aspects of social science disciplines and innovative methods and technologies of their learning and teaching : scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. P. 482–504. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 13.

⁵² Ягупов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту Інноваційні освітні та інформаційні технології неперервної освіти: Міжнародна науково-практична конференція Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 28–29 квітня 2023. С. 482–504. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 494.

методик, прийомів і засобів. В освітньому процесі головним є той, кого вчать, натомість викладач спрямовує свої знання та вміння на формування у МОФПіС цілеспрямованого усвідомлення цінностей, мотивів і мотивації до діагностувальної діяльності в сфері фізичної підготовки і спорту та формування діагностувальної компетентності як майбутніх начальників фізичної підготовки у військових частинах. Як результат маємо отримати сформовану діагностувальну компетентність у МОФПіС, щоб він самостійно приймав рішення, був автономним, чітко знав на практиці, як проводити діагностувальні задачі.

3. Методичні заходи, методики та результат оцінно-результативного блоку

Методичний блок. МОФПіС мають проводити такі методичні заходи, які будуть направлені на з'ясування сформованості та розвиненості фізичних і спеціальних якостей, військово-прикладних рухових умінь і навичок різних категорій військовослужбовців. Методика складається з діагностувально-мотиваційного, когнітивно-діяльнісного та оцінно-результативного етапів⁵³.

Зміст цього блоку відображає використання на практиці методів, методичних прийомів, засобів їх діагностувальної підготовки у процесі формування діагностувальної компетентності як МОФПіС. Під даним блоком розуміється конкретна методика, яка містить інноваційну ідею, основні принципи, засоби та методичні прийоми, для цілеспрямованого формування їх діагностувальної компетентності. Відповідно, методика містить в собі різноманітні види навчальних занять, форми та методи навчання, розроблені для них методичні прийоми, які важливі для формування у майбутніх фахівців діагностувальної компетентності.

Отже, на основі аналізу та узагальнення педагогічної практики, різноманітних наукових підходів щодо військово-професійної та фахової підготовки майбутніх фахівців пропонуємо авторську методику для більш детального формування діагностувальної компетентності, що реалізується шляхом використання спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування в ВВНЗ»⁵⁴.

⁵³ Ягунов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту Інноваційні освітні та інформаційні технології неперервної освіти: Міжнародна науково-практична конференція Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 28–29 квітня 2023. С. 482–504. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 495.

⁵⁴ Ягунов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту Інноваційні

Пропонуємо кілька методів і методичних прийомів формування діагностувальної компетентності для МОФПіС, кожен з яких має свої переваги та певні недоліки. У зв'язку з цим їх використання шляхом комбінування є оптимальним рішенням для отримання максимального результату.

Метод моделювання в контексті квазіпрофесійних ситуацій. Він передбачає навчання МОФПіС діагностувальних процедур у реальних військових умовах, що їм дозволяє отримати практичний досвід та навчитися використовувати різні методи та інструменти діагностування в процесі професійно-педагогічної підготовки в ВВНЗ.

Рольова гра: включає в себе моделювання різних діагностувальних ситуацій із використанням конкретних квазіпрофесійних ситуацій. МОФПіС можуть формувати здатність до спілкування, чи організаторські здатностями та інше, щоб вчитися ефективно взаємодіяти з іншими військовослужбовцями в процесі реалізації діагностувальної функції.

Моделювання з використанням комп'ютерної техніки: передбачає використання спеціальних програм та інтерактивних моделей для навчання майбутніх фахівців діагностувальній діяльності. Це дозволяє МОФПіС віртуально виконувати діагностувальні процедури та отримувати зворотний зв'язок для покращення своїх діагностувальних умінь, навичок, а в ідеалі здатностей.

Робота в малих групах: передбачає роботу МОФПіС у малих військово-соціальних групах, де вони можуть взаємодіяти між собою як суб'єкти навчальної діяльності та отримувати зворотний зв'язок від викладача. Це їм дозволяє досліджувати та аналізувати різні діагностувальні процеси, процедури, методики та методи, а також вчитися успішно взаємодіяти та співпрацювати один з одним в навчальній групі.

Застосування порівняльного аналізу: дозволяє порівнювати різні методи діагностування, щоб визначити, який із них є найбільш ефективним у конкретній діагностувальній ситуації. МОФПіС можуть виконувати діагностувальні процедури з використанням різних методів, а потім порівнювати результати та визначити, який метод дав найбільш точний результат у тій чи іншій ситуації.

До видів навчальних занять пропонуємо бесіду, лекції, дискусію, пояснення, семінарські та практичні заняття, вирішення квазіпрофесійних завдань, презентації, слайди, практичне виконання вправ, проведення дискусій «круглого столу», проведення самостійно

індивідуальної та діагностувальної роботи на оцінку, проходження навчальної практики, контроль, екзамені.

До засобів навчання пропонуємо навчальні посібники, методичні матеріали, підручники, мультимедійні засоби навчання, тестові завдання, фізичні вправи.

У сукупності вони складають методичну підвалину авторської методики формування діагностувальної компетентності МОФПіС, під якою розуміємо основні принципи, застосування засобів педагогічного впливу, усне викладання матеріалу, показ, практичні заняття, самостійна робота і контроль на основних етапах їх діагностувальної підготовки у ВВНЗ. Ця методика реалізується за допомогою спецкурсу, головною метою якої є цілеспрямоване формування діагностувальної компетентності та підготовка до діагностувальної діяльності як професіоналів у сфері фізичної підготовки і спорту, тобто практичної здатності реалізовувати свою діагностувальну функцію як МОФПіС⁵⁵.

Методика містить три етапи.

1 етап – *діагностувально-мотиваційний*, який спрямований на стимулювання курсантів на цілеспрямоване формування своєї діагностувальної компетентності, що включає сукупність усвідомлених цінностей, мотивів і мотивації до діагностувальної діяльності як МОФПіС⁵⁶.

Він має стартовий характер, оскільки включає в себе сукупність усвідомлених цінностей і мотивів курсантів щодо формування своєї діагностувальної компетентності як майбутнього начальника фізичної підготовки і спорту у військовій частині. Цілеспрямоване формування у них як МОФПіС цінностей та ідеалів діагностувальної діяльності шляхом засвоєння етичних норм майбутнього офіцера, що має їх спонукати до почуття обов'язку та безкорисливого служіння своїй державі, порядності як професіонала в сфері фізичної підготовки і спорту та як суб'єкта діагностувальної діяльності.

2 етап – *когнітивно-діяльнісний* – передбачає методичні заходи для оволодіння змістом діагностувальної діяльності, що необхідний для реалізації діагностувальної функції як майбутніх начальників фізичної підготовки і спорту у військових частинах. Цей етап передбачає

⁵⁵ Ягунов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту Інноваційні освітні та інформаційні технології неперервної освіти: Міжнародна науково-практична конференція Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 28–29 квітня 2023. С. 482–504. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 497.

⁵⁶ Ягунов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту Інноваційні освітні та інформаційні технології неперервної освіти: Міжнародна науково-практична конференція Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 28–29 квітня 2023. С. 482–504. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 497.

реалізацію спецкурсу «Діагностувальна компетентність майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту та її формування у ВВНЗ»⁵⁷. МОФПіС мають частіше брати участь у діагностувальних дослідженнях, проводити власне оцінювання й аналізувати їх результати. Для цього можна використовувати різноманітні вправи та квазіпрофесійні завдання, що дозволяють поглибити знання з цієї сфери, набутти практичні діагностувальні навички та вміння. Вони мають вміти використовувати на практиці свої діагностувальні вміння та навички, бути здатними здійснювати діагностування результативності фізичної підготовленості військовослужбовців, що переважно складає зміст його військово-професійної діяльності.

3 етап – *оцінно-результативний* – спрямований на визначення рівнів сформованості діагностувальної компетентності МОФПіС⁵⁸. Результативність цього етапу залежить, наскільки вони володіють діагностувальними вміннями, навичками та здатностями як майбутні фахівці фізичної підготовки, як суб'єкти діагностувальної діяльності.

Оцінно-результативний блок важливий для з'ясування рівнів сформованості діагностувальної компетентності МОФПіС і містить у собі очікуваний результат їх діагностувальної підготовленості до діагностувальної діяльності. Результат відображає стан сформованості діагностувальної компетентності, який має бути сформований у процесі проходження спецкурсу майбутніми фахівцями та реалізації комплексу відповідних педагогічних умов.

Зміст даного блоку містить обґрунтовані нами критерії оцінювання сформованості діагностувальної компетентності МОФПіС (ціннісно-мотиваційний, інтелектуальний, процесуальний, психологічний, рефлексивний), які дозволяють з'ясувати рівні її сформованості.

Отже, зміст даного блоку містить методи та методичні прийоми оцінювання сформованості діагностувальної компетентності – анкетування та тестування для визначення її рівнів (низький, середній, достатній і високий) за ціннісно-мотиваційним, когнітивним, методичним, індивідуально-психічним і суб'єктним компонентами.

Слід зауважити, що між усіма блоками моделі існує зворотний зв'язок, що на підставі з'ясування рівнів сформованості діагностувальної компетентності МОФПіС вносимо зміни до навчально-

⁵⁷ Ягупов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту Інноваційні освітні та інформаційні технології неперервної освіти: Міжнародна науково-практична конференція Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 28–29 квітня 2023. С. 482–504. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 498.

⁵⁸ Ягупов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту Інноваційні освітні та інформаційні технології неперервної освіти: Міжнародна науково-практична конференція Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 28–29 квітня 2023. С. 482–504. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>. С. 499.

виховного процесу. Отже, для отримання покращення рівнів її сформованості відбувається корегування цілей, мети, завдань, змісту підготовки, форм і методів формування діагностувальної компетентності МОФПіС у процесі професійно-педагогічної підготовки.

Отже, маємо отримати результат: сформовану діагностувальну компетентність МОФПіС. Зазначене вище дає нам можливість відобразити модель формування діагностувальної компетентності МОФПіС (рис. 1).

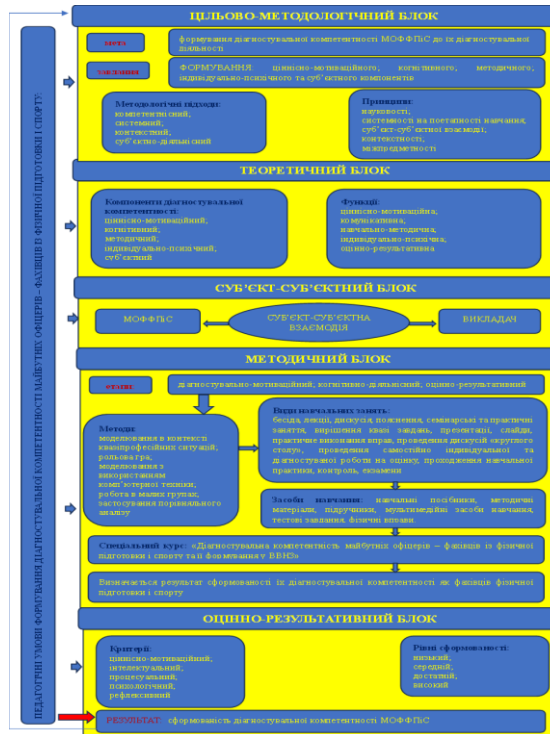

Рис. 1. Модель формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту у процесі професійно-педагогічної підготовки

ВИСНОВКИ

Спроектовано педагогічну модель формування діагностувальної компетентності МОФПіС, яка складається з п'яти взаємо-пов'язаних блоків – цільово-методологічного, теоретичного, суб'єкт-суб'єктного, методичного та оцінно-результативного.

Доведено, що вона містить зворотні зв'язки між блоками, що дозволяє своєчасно здійснювати корекцію. Модель висвітлює процеси взаємозалежності відповідно кожного з блоків, що впливають на вибір компонентів та функцій, що становить основу теоретичного блоку. Зокрема компоненти, виділені в теоретичному блоці зумовлюють її функції. Готовність бачити і розуміти співрозмовника, активну співпрацю викладача з майбутніми офіцерами, готовність сприйняття один одного як суб'єкта діагностувальної діяльності у суб'єкт-суб'єктному блоці.

Доведено, що методи зміст методичного блоку, який визначає основні види навчальних занять, так і засоби, етапи і відповідно на реалізацію спецкурсу.

Для з'ясування рівнів сформованості діагностувальної компетентності МОФПіС використовується оцінно-результативний блок.

Реалізація педагогічної моделі супроводжувалася проведенням попереднього оцінювання рівнів сформованості діагностувальної компетентності МОФПіС, упровадженням відповідних педагогічних умов.

Відповідно, інтегральний результат – сформованість діагностувальної компетентності МОФПіС.

Перспективою подальших досліджень вважаємо доцільним розроблення авторської методики формування діагностувальної компетентності МОФПіС у ВВЗ як методичного інструментарію реалізації нашої моделі.

АНОТАЦІЯ

У статті спроектовано педагогічну модель формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту із розкриттям змісту її блоків – мети, завдань, змісту, методів, форм, педагогічних умов, компонентів, критеріїв і показників діагностування її сформованості. Модель складається з п'яти взаємопов'язаних блоків – цільово-методологічного (відображає мету, методологічні основи та завдання формування діагностувальної компетентності у майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту з урахуванням їхніх діагностувальних завдань), теоретичного (містить принципи та зміст їх діагностувальної підготовки у процесі формування діагностувальної компетентності як майбутніх фахівців із фізичної підготовки і спорту), суб'єкт-суб'єктного (передбачає активну співпрацю викладача з майбутніми офіцерами, готовність сприйняття один одного як суб'єкта діагностувальної діяльності), методичного (містить методи, методичні прийоми та засоби їх діагностувальної підготовки у процесі формування діагностувальної компетентності як майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту) та оцінно-результативного (забезпечує з'ясування рівнів сформованості

діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту). Модель містить зворотні зв'язки між блоками та її складовими, що дозволяє своєчасно здійснювати її корекцію.

Література

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. К. : Атіка, 2008. 684 с.

2. Власенко О. М. Практичне застосування системного підходу в моделюванні науково-дослідної роботи студентів. *Професійна педагогічна освіта : системні дослідження* : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 268–278.

3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.

4. Грибанова О. Є. Формування соціальної компетентності майбутніх економістів у процесі професійної підготовки в коледжі: автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Грибанова Олена Євгенівна ; Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2019. 20 с.

5. Гуменюк Т. Б. Моделювання в педагогічній діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 13 : Проблеми трудової та професійної підготовки*. 2010. Вип. 7. С. 66–72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_013_2010_7_15

6. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. Житомир : Видво ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 114 с.

7. Дубровська, О. М. (2023). Сучасний стан сформованості діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців фізичної підготовки і спорту. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*, 1(1), 219–232. <https://doi.org/10.25128/2415-3605.23.1.28>

8. Дубровська, О. М. (2022). Вимірювання сформованості діагностувальної компетентності майбутніх фахівців фізичної підготовки і спорту: критерії та показники. *Військова освіта* 2 (46), 2022, 70–79. <https://DOI: 10.33099/2617-1775/2022-02/70-79>

9. Застело О. В. Розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов вищих військових навчальних закладів у системі післядипломної освіти: автореф. дис. канд. пед. наук : 13. 00. 04 / О. В. Застело. Київ, 2019. 20 с.

10. Korkishko А. Педагогічна модель формування професійного іміджу магістрів педагогіки вищої школи. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2020. 11. Р. 120–131. URL: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.11.2019.197215>

11. Лазарев М. І. Теоретичні та методичні засади креативного навчання студентів технічних дисциплін : монографія / М. І. Лазарев,

Н. П. Рубан, Т. А. Лазарева. Харків – Горлівка : Вид-во «ЛІХТАР», 2009. 112 с.

12. Лодатко Є. О. Моделювання педагогічних систем і процесів : монографія. Слов'янськ : СДПУ, 2010. 148 с.

13. Петрачков О. В. Вимоги сучасного бою до рівня фізичної підготовленості військовослужбовців механізованих підрозділів Сухопутних військ. *Вісник Національного університету оборони України*. 2011. Вип. 6 (25). С. 84–90.

14. Погребняк Д. В. Розвиток фахової компетентності начальників фізичної підготовки і спорту військових частин у системі післядипломної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Погребняк Дмитро Віталійович ; Ін-т ПТО НАПН України. К., 2020. 20 с.

15. Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : тези IV Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 19 листопада 2020 р.) Національний університет оборони України імені Івана Черняховського. Київ : НУОУ, 2020. 348 с.

16. Троценко О. Я. Педагогічне моделювання професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови початкової школи. Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти; Київський університет імені Бориса Грінченка / Ольга Ярославівна Троценко. К., 2012. 308 с.

17. Ягупов В. В., Дубровська О. М. Педагогічні умови формування діагностувальної компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної підготовки і спорту *Інноваційні освітні та інформаційні технології неперервної освіти*: Міжнародна науково-практична конференція Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 28–29 квітня 2023. С. 482–504. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>

18. Yahunov V.V., Dubrovska O.M. Application of the author's methodology for the formation of diagnostic competence. *Topical aspects of social science disciplines and innovative methods and technologies of their learning and teaching* : scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. P. 482–504. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-315-6-23>

19. Ягупов В., Костів С. Педагогічне моделювання розвитку психофізичної витривалості майбутніх професіоналів військового управління на етапі оперативно-тактичної підготовки. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2020. Випуск № 28, том 2. С. 172–180. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/28.208670>

20. Ягупов В. В. Методологічні основи розуміння та обґрунтування понять “компетентність” і “компетенція” щодо професійної підготовки майбутніх фахівців. *Нові технології навчання* : науково-методичний збірник / Інститут інноваційних технологій змісту освіти, Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки. 2011. Вип. 69, ч. 1. С. 23–29.

21. Ягупов В. В. Моделирование профессиональной компетентности выпускников профессиональных учебных заведений. *Нові технології навчання* : зб. наук. пр. / гол. ред. Гребельник О.П.]. 2013. Вип. 76. С. 144–152. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/11024>

22. Ягупов В., Шостак Р. Педагогічне моделювання формування управлінської компетентності майбутніх офіцерів – фахівців із фізичної культури і спорту Збройних сил України на адаптивних засадах. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія: Педагогіка* : електронне наукове видання. Серія «Педагогіка». 2022. Випуск 14 (27). URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0255-14\(27\)-15](https://doi.org/10.33296/2707-0255-14(27)-15)

23. Bielikov, I. Pedagogical modeling of the formation of organizational competence in future specialists in physical culture and sports of the Armed Forces of Ukraine. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2022. 5(50). P. 4–8. URL: doi: <http://doi.org/10.15587/2519-4984.2022.265102>

24. Hudson C. Contextual Teaching and Learning for Practitioners / Clemente Charles Hudson and Vesta R. Whisler. URL: [www.iiisci.org/journal/cv\\$/sci/pdfs/e668ps.pdf](http://www.iiisci.org/journal/cv$/sci/pdfs/e668ps.pdf).

25. Lukyanova L., Zhizhko O. Communication phenomenon and skills necessary to master communicative competence in favor of peace culture. *Latin American context International Journal of Latest Research in Humanities and Social Science (IJLRHSS)*. 2019. Volume 02 – Issue 05. www.ijlrhss.com || P. 44–50 | URL: <http://www.ijlrhss.com/paper/volume-2-issue-5/4-HSS-363.pdf>.

26. Lukianova L. Formation and Development of Information and Communication Competencies of Pedagogical Universities Students: Experience of Ukraine. Tomczyk, Ł., Fedeli, L. (eds) *Digital Literacy for Teachers. Lecture Notes in Educational Technology*. Springer, Singapore. 2022. P. 519–537. URL: https://doi.org/10.1007/978-981-19-1738-7_24.

27. Yahupov V., Kyrychenko O. Diagnostic competence of future officers – specialists in speaking and sport of the armed forces of ukraine: concepts, contents and contents. New York. TK Meganom LLC. *Innovative Solutions in Modern Science*. 2022. 1(53). P. 18–35. URL: [https://doi.org/10.26886/2414-634X.1\(53\)2022.2](https://doi.org/10.26886/2414-634X.1(53)2022.2).

28. Ягупов В. В. Суб’єктність учнів як основна детермінанта дистанційного навчання в системі професійно-технічної освіти. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України* ; [редкол. : В. О. Радкевич (голова) та ін.]. 2015. № 11. С. 29–36.

Information about the authors:

Dubrovskaya Olena Mykolaivna,

orcid.org/0000-0002-0019-9895

Adjunct,

National Defense University of Ukraine

28, Povitroflotskyi avenue, Kyiv, 03049, Ukraine

Yahupov Vasyl Vasylovych,

orcid.org/0000-0002-8956-3170

Doctor of Pedagogical Science, Professor,

National Defense University of Ukraine

28, Povitroflotskyi Avenue, Kyiv, 03049, Ukraine